

Misiunea lui Dumnezeu

Înțelegerea metanarațiunii Bibliei

Christopher J.H. Wright

Traducere de Ciprian-Flavius Terinte

2016

© Chris Wright

Această ediție în limba română a cărții *Mission of God* este publicată cu permisiunea Piquant Agency.

Toate drepturile asupra ediției în limba română aparțin editurii Plērōma, București. Orice reproducere sau selecție de texte din această carte este permisă doar cu aprobarea în scris a editurii Plērōma, București.

Citatele biblice au fost preluate din versiunea Bibliei în limba română, traducerea Dumitru Cornilescu (VDCC), cu excepția celor precizate.

Alte traduceri folosite:

RSV – Revised Standard Version

NRSV – New Revised Standard Version

REB – Revised English Bible

KJV – King James Version

LXX – Septuaginta

NTR – Noua traducere în limba română

NIV – New International Translation

NASB – New American Standard Bible

Misiunea lui Dumnezeu: Înțelegerea metanarațiunii Bibliei

de Christopher J.H. Wright

Copyright © 2016 Editura Plērōma, București

Prezenta ediție este publicată în parteneriat cu editura Casa Cărții, Oradea.

OP 2, CP 30,

410670, Oradea

Tel./Fax: 0259-469 057; 0359-800761; 0728-874975

E-mail: info@ecasacartii.ro

www.ecasacartii.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Wright, Christopher J.H.

Misiunea lui Dumnezeu : Înțelegerea metanarațiunii
Bibliei / Christopher J.H. Wright ; trad.: Ciprian Terinte. -
Oradea : Casa Cărții ; București : Pleroma, 2016

Conține bibliografie

ISBN 978-606-732-049-7

ISBN 978-606-92096-8-4

I. Terinte, Ciprian-Flavius (trad.)

2

Traducerea: Ciprian-Flavius Terinte

Editarea teologică: Silviu Tatu

Editarea literară: Timeia Pop

Tehnoredactarea: Timeia Pop și Vasile Gabrian

Corectura: Lavinia Filipaș

Coperta: Marius Bonce

Tiparul executat la Metropolis S.R.L., str. Nicolae Jiga, nr. 31, Oradea

Tel./fax: 0259-472 640

Cuprins

<i>Schița cărții</i>	6
<i>Cuvânt-înainte</i>	13
<i>Prefață</i>	17
<i>Introducere</i>	21
Partea I. BIBLIA ȘI MISIUNEA	29
1. În căutarea unei hermeneutici misionale	33
2. Formularea unei hermeneutici misionale	48
Partea a II-a. DUMNEZEUL MISIUNII	71
3. Dumnezeu cel viu Se face cunoscut în Israel.	75
4. Dumnezeu cel viu Se face cunoscut prin Isus Hristos	107
5. Dumnezeu cel viu înfruntă idolatria	140
Partea a III-a. POPORUL MISIUNII	199
6. Poporul ales al lui Dumnezeu	201
7. Unicitatea poporului lui Dumnezeu	237
8. Modelul lui Dumnezeu de răscumpărare	286
9. Modelul lui Dumnezeu de restaurare	314
10. Anvergura legământului misional al lui Dumnezeu	351
11. Viața poporului misional al lui Dumnezeu	385
Partea a IV-a. ARENA MISIUNII	423
12. Misiunea și pământul lui Dumnezeu	427
13. Misiunea și chipul lui Dumnezeu	451
14. Dumnezeu și națiunile din perspectiva Vechiului Testament	484
15. Dumnezeu și națiunile în misiunea nou-testamentară.	531
<i>Epilog</i>	563
<i>Bibliografie</i>	569
<i>Index de nume</i>	585
<i>Index de subiecte</i>	589
<i>Index scriptural</i>	601

Schița cărții

Prefață

Introducere

Definiții necesare

Călătoria ce ne stă în față

PARTEA I. BIBLIA ȘI MISIUNEA

1. În căutarea unei hermeneutici misionale

Dincolo de „bazele biblice ale misiunii”

O apologetică biblică a misiunii

Pericolul decontextualizării

Dincolo de perspectivele unei hermeneutici multiculturale

Biserică globală, hermeneutică globală

Misiunea ca centru al coerenței hermeneutice

Dincolo de teologiile contextuale și interpretările militante

Contexte și interese

Suprimarea stereotipului misionar

Interpretarea misiologică include eliberarea

Dincolo de hermeneutica postmodernă

Pluralitate da, relativism nu

Misiunea creștină are experiența îndelungată a provocărilor

„postmoderne”

2. Formularea unei hermeneutici misionale

Biblia ca rod al misiunii lui Dumnezeu

Autoritatea Bibliei și misiunea

Autoritatea ca drept de a ordona

Autoritate și realitate

Autoritatea și persoana Mântuitorului

Enunțuri și imperative biblice ale misiunii

Teocentrismul viziunii biblice asupra lumii

și misiunea lui Dumnezeu

Dumnezeu și misiunea Sa

Omenirea și misiunea sa

Israel și misiunea sa

Isus și misiunea Sa

Biserica și misiunea sa
Harta hermeneutică

PARTEA A II-A. DUMNEZEUL MISIUNII

3. Dumnezeu cel viu Se face cunoscut în Israel

Cunoașterea lui Dumnezeu prin experiența harului Său
Exodul
Întoarcerea din exil
 Cunoașterea lui Dumnezeu având parte de judecata Sa
Egipt
Israel în exil
Judecata neamurilor
 Concluzii

4. Dumnezeu cel viu Se face cunoscut prin Isus Hristos

Isus împărtășește identitatea lui IHVH
Maranatha
Kyrios Iēsous
 Isus îndeplinește roluri specifice lui IHVH
Creator
Conducător
Judecător
Mântuitor
 Isus îndeplinește misiunea lui IHVH
Voia lui Dumnezeu este descoperită în persoana lui Isus Hristos
Cunoștința de Dumnezeu este răspândită printre națiuni prin
Evanghelie
 Monoteismul și misiunea biblică
Misiunea biblică este generată de dorința lui Dumnezeu ca El să fie
recunoscut drept Dumnezeu
Monoteismul biblic implică o tensiune cristologică permanentă
Monoteismul biblic generează închinare

5. Dumnezeu cel viu înfruntă idolatria

Paradoxurile zeilor
Sunt ei ceva sau nu sunt nimic?
Idolii și zeii ca obiecte create
Idolii și zeii ca demoni
Idolii și zeii ca lucrare a mâinilor omenești
Osândă și speranță
 Misiunea și dumnezeii
Recunoașterea diferenței fundamentale
Discernerea între dumnezei
Demascarea dumnezeilor falși

Conștientizarea faptului că lupta este a Domnului
 Confruntarea cu idolatria
Argumentul teologic
Angajamentul evanghelistic
Călăuzirea pastorală
Avertizarea profetică
 Concluzii

PARTEA A III-A. POPORUL MISIUNII

6. Poporul ales al lui Dumnezeu

Evangelhia lui Pavel
 Avraam
Geneza 12:1–3 – un text de bază
Ce s-a petrecut până în acest moment
 Geneza 12:1–3 – O abordare mai detaliată
Traducerea și structura
Plecarea și binecuvântarea
Promisiunea se amplifică
Supunerea și misiunea aferente legământului
 „Ieși ... și fii o binecuvântare”
Binecuvântarea se manifestă în creație și în relații
Binecuvântarea are caracter misional și istoric
Binecuvântarea este parte a legământului și are rol etic
Binecuvântarea are o dimensiune multinațională și una cristologică
 Concluzii

7. Unicitatea poporului lui Dumnezeu

Universalitatea – ecouri vechi-testamentare ale narațiunii
 despre Avraam
Pentateuhul
Cărțile istorice
Psalmii
Profeții
 Universalitatea misiunii – ecouri nou-testamentare
 ale legământului avraamic
Evangelhiile sinoptice și Faptele apostolilor
Pavel
Apocalipsa
Toate națiunile pământului prezente în toată Scriptura
 Particularitatea misiunii – „Prin tine și sămânța ta”
„În tine”: Mijloacele speciale prin care Dumnezeu va binecuvânta
Unicitatea alegerii lui Israel
 Concluzii: Alegerea biblică și misiunea

8. Modelul lui Dumnezeu de răscumpărare

„Ai izbăvit pe poporul acesta”

Răscumpărarea atotcuprinzătoare a lui Dumnezeu

Domeniul politic

Domeniul economic

Domeniul social

Domeniul spiritual

Motivația răscumpărării lui Dumnezeu

Dumnezeu îi cunoaște pe cei asupriți

Dumnezeu Își aduce aminte de legământ

Modelul răscumpărării divine

Exodul și misiunea

Interpretarea spiritualizată

Interpretarea politizată

Interpretarea deplină

9. Modelul lui Dumnezeu de restaurare

Contextul Jubileului

Perspectiva socială: sistemul de rudenii

Perspectiva economică: sistemul proprietății funciare

Perspectiva teologică: țara lui Dumnezeu, poporul lui Dumnezeu

Clauzele practice ale Jubileului

Anul Jubiliar, etica și misiunea

Factorul economic: accesul la resurse

Factorul social: dezvoltarea familiei

Factorul teologic: o teologie a evanghelizării

Jubileul, speranța și Isus

Privind spre viitor

Privind la Isus

Privind la Duhul Sfânt

Noul Testament și misiunea holistică

Misiunea izvorăște din întreaga Biblie

Isus și Biserica primară au prezentat o provocare politică radicală

Centralitatea crucii

O teologie a crucii axată pe misiune

O teologie a misiunii axată pe cruce

Practică și priorități

Problema priorității

Evanghelizarea și implicarea socială. Găina sau oul?

Misiunea holistică este pentru toată Biserica

10. Anvergura legământului misional al lui Dumnezeu

Noe

Angajamentul lui Dumnezeu față de orice făptură de pe pământ

Dimensiunea ecologică a misiunii

Avraam

Contextul canonic. Geneza 1–11

Sinai

Misiunea lui Dumnezeu și preoții lui Dumnezeu. Ex. 19:4–6

Misiunea lui Dumnezeu și prezența lui Dumnezeu. Lev. 26:11–13

Misiunea lui Dumnezeu și preștiința lui Dumnezeu. Deut. 27–32

David

Regele și scopurile lui Dumnezeu

Un rege pentru toate națiunile

O casă de rugăciune pentru toate națiunile

Fiul preamărit al marelui David

Noul Legământ

Speranțe profetice

Făgăduințele lui Dumnezeu sunt „da” în Hristos

Misiunea și extinderea legământului la neamuri

Misiunea extinde hotarele legământului oriunde Evanghelia este predicată eficient

Misiune îndeplinită ca apogeu al legământului

11. Viața poporului misional al lui Dumnezeu

Etica misională și alegerea – Geneza 18

Sodoma: un simbol al lumii noastre

Avraam: un simbol al misiunii lui Dumnezeu

„Calea Domnului”: Un model pentru poporul lui Dumnezeu

Etica misională și răscumpărarea – Exod 19

Inițiativa răscumpărătoare a lui Dumnezeu

Stăpânirea universală a lui Dumnezeu

Identitatea și responsabilitatea lui Israel

Etica misională și legământul – Deuteronom 4

Deuteronom 4:1–10. O prezentare generală

Vizibilitatea societății israelite (Deut. 4:6–8)

Monoteismul închinării lui Israel (Deut. 4:9–31)

Unicitatea experienței lui Israel (Deut. 4:32–35)

Ascultarea lui Israel – o responsabilitate misională

Etica misională și Biserica

Alegere și etică

Răscumpărare și etică

Legământ și etică

PARTEA A IV-A. ARENA MISIUNII

12. Misiunea și pământul lui Dumnezeu

Al Domnului este pământul

Creația este bună
 Creația – sacră, dar nu și divină
 Pământul ca spațiu al misiunii lui Dumnezeu și a noastre
 Slava lui Dumnezeu ca finalitate a creației
 Răscumpărarea întregii creații de către Dumnezeu
 Îngrijirea creației și misiunea creștină
 Preocuparea pentru creație este o necesitate stringentă
 în lumea de azi
 Preocuparea pentru creație decurge din iubire
 și supunere față de Dumnezeu
 Preocuparea pentru creație face parte din vocația noastră
 de preoție împăratească
 Preocuparea pentru creație testează motivația noastră pentru misiune
 Preocuparea pentru creație este o oportunitate profetică
 pentru Biserică
 Preocuparea pentru creație oferă dozajul biblic
 dintre compasiune și dreptate
 Concluzii

13. Misiunea și chipul lui Dumnezeu

Umanitatea după chipul lui Dumnezeu
 Creați după chipul lui Dumnezeu
 Creați pentru o misiune
 Creați pentru relații
 Omenirea răzvrătită
 Păcatul afectează fiecare aspect al personalității umane
 Păcatul afectează societatea și istoria umanității
 Păcatul afectează tot mediul înconjurător
 O paradigmă a răului? HIV/SIDA și misiunea Bisericii
 Dimensiuni ale răului legate de HIV/SIDA
 Dimensiuni prin care misiunea creștină
 poate răspunde la problema HIV/SIDA
 Victoria Evangheliei și natura trecătoare a morții
 Înțelepciune și cultură
 Punți între națiuni
 Etica și creația
 O credință onestă

14. Dumnezeu și națiunile din perspectiva Vechiului Testament

Națiunile în creație și providența divină
 Națiunile sunt parte a umanității create și răscumpărate
 Toate națiunile stau sub amenințarea judecății divine
 Orice națiune poate fi agentul judecății divine
 Orice națiune poate avea parte de mila lui Dumnezeu

Națiunile ca martore ale istoriei lui Israel

Martore ale îndatoririlor lui Israel stipulate în legământ

Martore la judecata lui Dumnezeu împotriva lui Israel

Martore ale restaurării lui Israel de către Dumnezeu

Națiunile ca beneficiare ale binecuvântării lui Israel

Psalmul 47

Psalmul 67

Națiunile I se vor închina Dumnezeului lui Israel

Psalmii

Profeții

Națiunile vor fi încorporate în identitatea lui Israel

Înscrie în cetatea lui Dumnezeu

Binecuvântate cu mântuirea lui Dumnezeu

Primate în casa lui Dumnezeu

Numele lui Dumnezeu chemat peste națiuni

Adăugate la poporul lui Dumnezeu

15. Dumnezeu și națiunile în misiunea nou-testamentară

Un mandat misionar în Vechiul Testament?

Isus în scrierile evangheliștilor

Isus și neevreii

Evangheliștii și neevreii

Biserica primară în Faptele apostolilor

Petru și Filip

Iacov și Conciliul de la Ierusalim

Asumarea misiunii Robului Domnului de către Pavel

Apostolul Pavel

Națiunile văd lucrările lui Dumnezeu

Națiunile beneficiază de lucrările săvârșite de Dumnezeu

Națiunile I se închină lui Dumnezeu

Națiunile sunt părtașe la identitatea lui Israel

Epilog

Bibliografie

Index de nume proprii

Index de subiecte

Index scriptural

Cuvânt-înainte

Autorul lucrării de față, Christopher J.H. Wright, s-a născut într-o familie de misionari prezbiterieni din Belfast (Irlanda de Nord). După finalizarea studiilor doctorale la University of Cambridge, cu o teză în domeniul Vechiului Testament și al eticii economice, Wright a fost ordonat în Biserica Anglicană. În 1983 s-a mutat cu familia în India, unde a fost profesor la Union Biblical Seminary din Pune până în 1988. După revenirea în țara natală, a slujit ca profesor la All Nations Christian College (Easneye Mansion, Hertfordshire) unde cursanții se specializau în studii biblice și interculturale. Timp de 13 ani a îndeplinit aici și funcții de conducere: decan (1988-1993) și rector (1993-2001). Ulterior a preluat conducerea organizației creștine Langham Partnership International, fondată de John R.W. Stott, pentru promovarea valorilor creștine în Lumea a Treia prin educație, predicare și publicații. Toate aceste detalii spicuite din biografia autorului arată înclinația lui Wright spre misiunea internațională a Bisericii și justifică preocuparea sa pentru scrierea unui tratat atât de voluminos.

Deși autorul nu este cunoscut publicului român, Christopher Wright a publicat atât comentarii exegetice (Deuteronom, Ezechiel), cât și lucrări care investighează teme teologice ale Vechiului Testament. Dintre scrierile sale, se disting prin dimensiuni cu precădere două. *Old Testament Ethics for the People of God* (2004) acordă spații ample discuției despre Dumnezeu, poporul Său și creația Sa, considerați cei trei stâlpi ai concepției israelite despre lume și viață, pregătind astfel fundamentul hermeneutic pentru lucrarea de față. Cei trei piloni se vor regăsi în secțiunile principale ale celei de-a doua lucrări importante, *Misiunea lui Dumnezeu. Înțelegerea meta-narațiunii Bibliei*.

În prima parte a cărții, autorul investighează relevanța Bibliei pentru lucrarea de misiune încredințată de Dumnezeu poporului Său și pentru fundamentarea unui studiu pe această temă. Wright își propune să evite

pericolele specifice reflecției teologice din vremea noastră (folosirea textelor ca pretext, relativismul sau exclusivismul) și să analizeze cu atenție mărturia biblică în contextul ei literar pentru a decela modelul autentic și autoritativ instituit de revelația lui Dumnezeu pentru misiune. Astfel, Wright demonstrează că Biblia este o lucrare izvorâtă din misiunea lui Dumnezeu, un „fenomen misionar”, o consemnare a mărturiilor cu privire la aceasta, o colecție de narațiuni care au ca esență preocuparea lui Dumnezeu față de umanitate și creație în general. În aceasta rezidă a doua calitate importantă a monografiei lui Wright: fundamentarea atentă a studiului său în Biblie, în general, și în Vechiul Testament, în particular, fapt ce o evidențiază în raport cu alte studii asupra misiunii Bisericii care se întemeiază pe diferite perspective: antropologice, doctrinare sau nou-testamentare. De aici derivă și definiția comprehensivă pe care Wright o propune pentru misiune, văzută ca „participarea noastră în calitate de popor al lui Dumnezeu, ca răspuns la chemarea Lui, la împlinirea misiunii lui Dumnezeu, în cadrul istoriei lumii create de Dumnezeu, în vederea răscumpărării creației lui Dumnezeu” (p. 23).

Partea a doua detaliază misiunea lui Dumnezeu așa cum transpare ea din cele două testamente. În Vechiul Testament, Dumnezeu Și-a dovedit interesul pentru împlinirea misiunii Sale față de Israel atât prin eliberarea lui (cele două exoduri), cât și prin judecarea lui sau a altor neamuri. În Noul Testament, misiunea lui Dumnezeu este încorporată în lucrarea lui Hristos, care o îndeplinește cu autoritatea și prerogativele lui Dumnezeu. Isus Îl face cunoscut pe Dumnezeu, o cunoaștere care trebuie transmisă mai departe neamurilor prin mărturia apostolilor Săi și care trebuie să genereze laudă din partea celor credincioși. Acceptarea monoteismului biblic și, implicit, a misiunii lui Dumnezeu presupune două atitudini complementare: Dumnezeu să fie recunoscut ca o persoană dintr-o categorie aparte, *sui generis*, incomparabil cu alți zei, iar idolii să fie identificați, confrunțați și contestați.

Așa cum am văzut deja, Wright nu vede misiunea ca activitate exclusivă a poporului lui Dumnezeu, cum ar sugera înțelegerea populară asupra subiectului, ci o integrează în misiunea mai cuprinzătoare a lui Dumnezeu, conform căreia, ca să fie agentul misiunii lui Dumnezeu, omul trebuie întâi chemat, transformat și motivat. În partea a treia a lucrării sale, Wright pornește argumentația cu analiza contextuală, intertextuală și canonică a textului pivotal din Geneza 12:1–3, cel care vorbește despre alegerea lui Avraam, și demonstrează deschiderea universală a planului inițiat prin Avraam, fapt confirmat apoi și de alte texte importante din toată Biblia. Demersul este continuat cu prezentarea a două modele: Exodul ca model al răscumpărării și Anul Jubiliar ca model al restaurării (Lev. 25). Dumnezeu

Își încredințează misiunea omului în termenii legământului, așa cum reiese din legămintele analizate: noahic, avraamic, sinaitic, davidic și Legământul cel Nou. Această misiune are un caracter etic și câteva valențe: este o cale (Gen. 18:19) și o preoție (Ex. 19:6) ce se consacră slujirii exclusive a lui Dumnezeu (Lev. 19) și închinării aduse exclusiv Lui (Deut. 4). Faptul că Wright reflectă teologic asupra tuturor acestora dintr-o perspectivă cristologică conferă lucrării sale o calitate suplimentară: cristocentrismul.

Partea a patra discută teritoriul în care se aplică misiunea lui Dumnezeu: Țara Făgăduinței și, prin extensie, întreaga creație. Aceeași tendință integratoare, care se constată pe tot parcursul cărții, se întâlnește și aici. Răscumpărarea creației de către Dumnezeu și îngrijirea acesteia încredințată omului sunt oportune pentru că creația este inerent bună și sacră. Îngrijirea creației, care precede răscumpărarea ei, este și posibilă deoarece agentul lui Dumnezeu pentru această lucrare, adică omul, este abilitat în acest sens prin chipul lui Dumnezeu pe care l-a primit. Astfel, activismul social își găsește locul în ascultare de Dumnezeu pentru reabilitarea umanității și a întregii creații, viciate de păcat. Neamurile au avut un loc central în istorie – martore la lucrările lui Dumnezeu, agenții lui Dumnezeu, beneficiare ale binecuvântărilor Sale – și se vor bucura de aceleași privilegii și în viitor, când vor ajunge să-L cunoască pe Dumnezeu și să-I aducă închinare. Integrarea lor în planurile de viitor ale lui Dumnezeu este și mai clară în învățătura apostolilor așa cum este redată de Noul Testament.

În lucrarea *Misiunea lui Dumnezeu*, Christopher Wright promovează câteva elemente esențiale pentru gândirea creștină, în general, și pentru teologia evanghelică, în particular. Întâi de toate, Biblia este metanarațiunea care se constituie ca sursa autorității pentru creștin. Maniera în care este folosită Scriptura este bine-venită pentru acest domeniu specific al teologiei, deoarece Wright integrează cele două testamente și meditează asupra documentelor lăsate moștenire de profeți prin intermediul documentelor transmise de apostoli. Apoi Wright cumulează lucrarea lui Dumnezeu cu lucrarea lui Hristos, cea din urmă fiind o prelungire naturală a celei dintâi. În același fel de raport se află reflecția teologică și activismul social, pentru că una o presupune pe cealaltă și se completează reciproc. În fine, Dumnezeu și omul, agentul Său, au contribuții proprii specifice la recuperarea umanității și a creației. Apoi, Wright militează pentru o implicare mai activă a Bisericii în stimularea creștinilor la demersuri de protecție a creației, administrare a resurselor și ajutorare a oamenilor aflați în nevoie. În acest scop, autorul încearcă să demonstreze nu numai oportunitatea acestei chemări, ci și noblețea ei. Nuanțarea misiunii în lumina lucrării lui Hristos și prin puterea Duhului Sfânt aduce o bine-venită reliefare slujirii creștine.

Departate de a fi o compilație de teme, lucrarea lui Wright propune „misiunea lui Dumnezeu”, cu cei trei stâlpi specifici concepției evreiești despre lume și viață – Dumnezeu, poporul ales și creația – ca principiu integrator al tuturor cărților canonice. Tentative similare ne sunt cunoscute și de la alți teologi din secolul XX, dintre care amintim doar doi. Astfel, teologul german W. Eichrodt (*Theologie des Alten Testaments*, 3 volume, Leipzig, 1933-1939) propunea conceptul de legământ ca punte de legătură între cele două testamente și ca principiu de sistematizare a tuturor conceptelor teologice din Vechiul Testament în jurul a trei categorii majore: Dumnezeu și poporul, Dumnezeu și lumea, Dumnezeu și omul. Un model similar de argumentare propunea și teologul danez Th. C. Vriezen (*Hoofdelijnen der Theologie van het Oude Testament*, 1949), doar că el avansa „comuniunea” ca principiu de sistematizare pentru a-L descrie pe Dumnezeu în relație cu poporul, cu omul și cu lumea. Din păcate, Wright nu interacționează cu niciunul dintre acești clasici. Dacă excluderea lor de la dialog ar părea plauzibilă pe motiv că cele două concepte centrale propuse de autorii respectivi ar fi prea statice, cel puțin în comparație cu „misiunea”, nu același lucru se poate spune despre „împărățirea/stăpânirea lui Dumnezeu” propusă de alți teologi în trecut (H. Schultz, 1892; H. Seebas 1965) sau, mai recent, chiar de un teolog evanghelic, Eugene H. Merrill (*Everlasting Dominion: A Theology of the Old Testament*, 2006).

Cartea lui Christopher Wright constituie o abordare, accesibilă ca lectură, a unui subiect complex: misiunea lui Dumnezeu față de creația Sa, o temă majoră a Bibliei ce se profilează drept cheie hermeneutică. Cititorul poate beneficia enorm de pe urma exegezei atente a textelor alese, a interpretării lor cristologice și a pasiunii cu care sunt promovate valorile Împărăției lui Dumnezeu. Glasul cald al misionarului răzbate pe aproape fiecare pagină a cărții chemând la ascultare și dedicare. Fie ca parcurgerea ei să se transforme într-un mare beneficiu pentru fiecare cititor perseverent.

Conf. univ. dr. Silviu Tatu
Iunie 2016

Prefață

La ce lucrezi în momentul de față?" Mi-a fost destul de greu să dau un răspuns clar la această întrebare în timpul celor câțiva ani în care am lucrat la această carte. „La o carte despre Biblie și misiune”, răspundeam de obicei, dar niciodată nu eram sigur care dintre cele două cuvinte ar fi trebuit rostit primul. Caut oare să înțeleg misiunea creștină în lumina Bibliei sau să înțeleg Biblia în lumina misiunii creștine? Altfel spus, folosind expresii explicate în Introducere, această carte este o teologie biblică a misiunii sau o interpretare misiologică a Bibliei? Cred că produsul final cuprinde câte puțin din fiecare, cu un accent mai pronunțat pe varianta a doua. Sunt mulți cei care au scris lucrări bune și cuprinzătoare ce stabilesc fundamentul biblic al misiunii creștine. De aceea, scopul meu principal a fost acela de a promova o hermeneutică biblică prin care misiunea lui Dumnezeu (și coparticiparea poporului lui Dumnezeu la ea) să constituie cadrul în care este citită întreaga Biblie. În opinia mea, misiunea este cheia principală pentru descifrarea întregului canon biblic. În acest sens, îi ofer cititorului acest studiu nu doar ca pe o reflecție biblică asupra misiunii, ci sper să fie și un demers științific de teologie biblică.

Cărțile de teologie biblică a misiunii au de obicei o secțiune de teologie vechi-testamentară, urmată de cea nou-testamentară (mult mai amplă, de obicei). În cadrul fiecărei secțiuni (mai cu seamă în a doua) sunt analizate diferite texte din canonul biblic sau sunt tratate concepțiile despre misiune ale unor scriitori biblici, începând cu evangheliștii și continuând cu apostolul Pavel și ceilalți.

Abordarea mea este însă diferită. Am încercat să identific câteva teme de bază ce sunt întrețesute în urzeala acțiunii biblice și care se constituie ca piloni ai etosului biblic și, deci, ai marilor teme din teologia biblică: mono-teismul, creația, umanitatea, alegerea, răscumpărarea, legământul, etica, speranța eshatologică. În dreptul fiecăreia dintre ele am căutat mai întâi să acord suficientă atenție rădăcinilor vechi-testamentare și abia după aceea

să constat dezvoltarea și împlinirea în Noul Testament ale fiecărei teme. De aceea, cele mai multe dintre capitole cuprind reflecții din ambele testamente, cu conexiunile necesare între ele.

Având în vedere că domeniul specializării mele de mai bine de treizeci de ani este Vechiul Testament, este de înțeles ca temele și textele vechi-testamentare să se bucure de analize mai profunde, pentru care am acordat un spațiu mai generos. Într-o vreme chiar trăiam cu impresia că lucrarea de față avea să fie o simplă teologie vechi-testamentară a misiunii (și chiar există câteva exemple de calitate în domeniu). Totuși, scriitura mea este aceea a unui teolog creștin, ceea ce înseamnă că, chiar și atunci când mă străduiesc să percep mesajul Vechiului Testament în ansamblul lui, eu tot ca un creștin o voi face. Aceasta presupune ca înțelegerea mea să fie dominată de Cel care este punctul culminant și împlinirea textului vechi-testamentar – Isus Hristos, în lumina Noului Testament, care mărturisește despre El și misiunea pe care le-a încredințat-o ucenicilor Săi. Dacă, totuși, lucrarea va conține mai mult material din Vechiul Testament decât din Noul Testament, aș zice că la fel este și cu scrierile biblice, până la urmă.

Din moment ce obiectivul meu principal este acela de a pleda pentru o citire misiologică a teologiei biblice, n-am socotit de trebuință alocarea unui spațiu extins notelor de subsol care să redea toate interpretările emise de exegeza academică sau critica textuală, cu privire la pasajele biblice abordate. Doar pe unele dintre acestea, pe care le-am găsit cruciale în construcția argumentației, am căutat să le dezbat printr-o exegeză mai riguroasă. În cazul altor texte însă, am sugerat doar comentariile și revistele de specialitate, prin care cei interesați pot aprofunda exegeza.

Orice autor știe cât de mult le datorează altora pentru formarea propriilor idei și perspective. De aceea și eu doresc a le mulțumi din inimă tuturor celor care au pășit pe această cale alături de mine, pe distanțe mai lungi sau scurte. Le mulțumesc, așadar:

- Studenților mei din timpul celor două decade cât am predat la Union Biblical Seminary din Pune, India și la All Nations Christian College din Anglia, care au luat parte la strădaniile mele de a aduce laolaltă Biblia și misiunea, pe durata a nenumărate ore de curs. Mulți dintre ei mai trudesă încă la aplicarea acestor idei în slujirea misionară de pe glob.
- Lui Jonathan Bonk, director al Overseas Ministries Study Center (OMSC) din New Haven, Connecticut, și lui Gerald Anderson, care a ocupat această funcție înaintea lui, care, împreună cu tot personalul minunat de la OMSC, mi-au oferit acolo un cadru adecvat cercetării și scrierii acestei lucrări.

- Lui John Stott, care mereu m-a încurajat și s-a rugat pentru mine în derularea acestui proiect. De asemenea, cu deosebită generozitate mi-a pus la dispoziție, în repetate rânduri, cabana din Hookses, pe coasta de vest a Țării Galilor, în care el obișnuia a se retrage pentru a scrie.
- Consiliului organizației Langham Partnership International, pentru a-mi fi acordat nu doar o slujbă ce mă menține conectat la realitatea lumii misionare, dar și o perioadă de timp pe care în fiecare an s-o dedic exclusiv studiului și scrisului.
- Lui Eckhard J. Schnabel, lui M. Daniel Carroll R., lui Dean Flemming și lui Dan Reid, care au citit manuscrisul original și au făcut zeci de comentarii constructive, care m-au determinat să clarific ceea ce voiam să exprim în multe locuri. Îi mulțumesc și lui Chris Jones pentru ajutorul acordat la redactarea indexurilor.
- Soției mele și familiei, care și pe durata desfășurării acestui proiect m-au încurajat (și răbdat), ca și la proiectele anterioare. Ei sunt reprezentați în dedicarea lor de către cel care este pentru noi ceea ce Israel era pentru Dumnezeu – primul născut – Tim și soția lui, Bianca, pentru care mă bucur și mijlocesc cu rugăciunea din 3 Ioan 4.

Christopher J.H. Wright

Introducere

Imi este atât de vie amintirea din copilărie a textului de pe bannerul cel mare agățat pe pereți cu ocazia convențiilor misionare din Irlanda de Nord. Pe atunci îl ajutam pe tatăl meu la departamentul „Zone neevangelizate”, al cărui secretar devenise, după douăzeci de ani petrecuți în Brazilia. „Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia oricărei făpturi”, ne zoreau cuvintele scrise, la fel ca multe alte imperative, cu caracterele lor sclipitoare, pictate în caligrafie gotică. Pe la vârsta de doisprezece ani puteam cita din memorie toate acele versete de bază: „Mergeți în toată lumea și faceți ucenici...”, „Cum vor auzi ...?”, „Și-mi veți fi martori ... până la marginile pământului”, „Iată-mă, trimite-mă”. Cunoșteam bine versetele cu iz misionar ale Scripturii. Auzisem câte o predică de trezire inspirată din fiecare dintre ele.

La vârsta de douăzeci și unu de ani eram licențiat în teologie la Cambridge, dar din studiile mele lipsisera, în mod straniu, tocmai acele versete. Acum cel puțin găsesc stranie această situație. La vremea aceea însă părea că erau prea puține legături între teologie și misiune, în gândirea lectorilor de atunci, în propria-mi gândire și, socoteam eu, chiar și în gândirea lui Dumnezeu. *Teologia* era toată numai despre Dumnezeu – cum este El, ce a spus, ce a făcut și mai cu seamă ce s-a speculat despre toate acestea. Misiunea era în întregime despre noi, fapăturile vii, și ce făcuserăm noi de la William Carey încoace (despre care credeam în mod eronat că fusese primul misionar).

„Misiunea este ceea ce facem *noi*.” Aceasta era prezumția întemeiată, desigur, pe porunci biblice explicite. „Isus mă trimite – nu mă-ndoiesc – căci în Scriptură așa eu citesc.”¹ Mult mai târziu, chiar în anii în care eu

1 „Jesus sends me, this I know, for the Bible tells me so”. Parodie la cântecelul pentru copii: „Jesus loves me, this I know, for the Bible tells me so”, tradus și în românește: „Isus știu mă iubește” (n.ed.).

Însumi predam teologia în India ca misionar, m-am trezit predând un curs intitulat „Bazele biblice ale misiunii”, la All Nations Christian College, o instituție de învățământ superior internațională, cu profil misionar, din sud-estul Angliei. Însuși titlul cursului denotă aceeași prezumție. *Misiunea* este substantivul, realitatea concretă. Este ceva ce *noi* facem și, în mare, știm în ce constă. *Biblică* este adjectivul prin care de obicei noi justificăm ceea ce deja știm că ar trebui să facem. Motivul pentru care știm că trebuie făcută misiunea, temeiurile prin care o justificăm, pe toate le găsim în Biblie. Discută textele pe toate părțile, adaugă câteva la care nu s-ar fi gândit nimeni, fă conexiuni teologice între ele, mai presară și puțină charismă motivatoare și studenții te vor elogia cu entuziasm. Acum au mai multe temeiuri biblice pentru ceva ce deja știau; doar sunt studenți la All Nations, nu-i așa? Au venit la facultate tocmai pentru că vor să se consacre misiunii.

Această caricatură blândă nu este câtuși de puțin peiorativă în intenție. Cred cu tărie că misiunea trebuie făcută și că este întemeiată pe Scriptură. Cu toate acestea, tot predând acel curs, de la un an la altul le spuneam studenților în introducere că aș prefera să-i schimb titlul din „Bazele biblice ale misiunii”, în „Bazele misionale ale Bibliei”. Aș fi dorit să-i fac conștiință nu doar de faptul că Biblia conține niște versete ce justifică misiunea, ci că *Biblia în întregime este ea însăși un fenomen „misional”*. Scrierile care compun Biblia sunt chiar rodul și mărturia misiunii fundamentale a lui Dumnezeu. Biblia ne descrie evoluția misiunii lui Dumnezeu, desfășurată prin poporul lui Dumnezeu, în interacțiunea acestuia cu lumea creată de Dumnezeu, pentru binele întregii creații. Biblia relatează istoria modului în care Dumnezeu își îndeplinește misiunea universală, care cuprinde trecutul, prezentul și viitorul, pe Israel și pe neamuri, „viața, universul și toate celelalte”, avându-L drept centru, țință, apogeu și împlinire pe Isus Hristos. Misiunea nu reprezintă doar un set de noțiuni pe care întâmplarea face ca Biblia să le menționeze, poate puțin mai stăruitor decât pe altele. Misiunea se găsește în toate cele spuse în Scripturi.

Definiții necesare

Ar fi nimerit acum să și definesc termenii cu care voi lucra: *misiune* și familia lui lexicală – *misionar*, *misional* și *misiologic*.

Misiune. Cred că este deja limpede faptul că nu mă mulțumește înțelesul obișnuit al termenului *misiune*, care se referă doar la efortul uman ce capătă felurite expresii. Nu că aș dezaproba activismul misionar al creștinătății, însă în această lucrare îmi propun mai degrabă să argumentez înțâietatea teologică a misiunii lui Dumnezeu. În esență, *misiunea noastră*

(dacă este fundamentată biblic) reprezintă participarea noastră în calitate de popor al lui Dumnezeu, ca răspuns la chemarea Lui, la împlinirea misiunii lui Dumnezeu, în cadrul istoriei lumii create de Dumnezeu, în vederea răscumpărării creației lui Dumnezeu. Misiunea noastră izvorăște, așadar, din misiunea lui Dumnezeu, la care suntem chemați a fi parte.

Apoi, nu mă mulțumesc nici acele descrieri ale misiunii care accentuează „originea” termenului din latinescul *mitto*, „a trimite”, din care reiese că semnificația de bază s-ar găsi în dinamica trimiterii. Nici în acest caz nu contest importanța temei în Scripturi, dar cred că, definind *misiunea* doar în termenii „trimiterii”, ajungem să eludăm în demersul nostru multe alte aspecte ale învățăturii biblice care, direct sau indirect, contribuie la înțelegerea corectă a misiunii lui Dumnezeu și a practicii noastre misionare.

La modul general, voi folosi termenul *misiune* cu sensul lui larg de obiectiv pe termen lung, ce urmează a fi realizat prin scopuri pe termen scurt și acțiuni planificate. În cadrul unei astfel de misiuni largi (a unui grup sau organizații), există misiuni secundare, în sensul de sarcini precise atribuite unei persoane sau unui grup, ce se constituie ca pași în îndeplinirea misiunii principale. În domeniul secular, „declarațiile de misiune” par a fi în vogă. Le au până și restaurantele (al căror scop l-am socoti cât se poate de evident), uneori afișate chiar pe ferestrele din față, în dorința de a da ofertei lor culinare semnificația unei adevărate misiuni. Companii, școli, organizații caritabile, chiar și unele biserici (a căror menire ar trebui să fie limpede ca cristalul, mai cu seamă membrilor lor) consideră că asemenea declarații le sunt de ajutor în sintetizarea obiectivelor ce le justifică existența și pe care speră să le înfăptuiască. Biblia, cu atât mai mult, ne prezintă un Dumnezeu al misiunii. Dumnezeul care pășește în istorie și pe parcursul ei, potrivit relatărilor biblice, lasă câte un indiciu al misiunii Sale pe la fiecare răscruce care I se ivește în cale. Se poate spune că menirea lucrării de față este aceea de a investiga misiunea divină, în raport cu persoana lui Dumnezeu, poporul lui Dumnezeu și omenirea creată de Dumnezeu, așa cum ne este revelată în Cuvântul lui Dumnezeu.

Misionar. Cuvântul se prezintă, de obicei, cu valoare substantivală și desemnează o persoană angajată într-o acțiune misionară, cel mai adesea în cadrul altei culturi decât a sa. Accentul pe „trimiteri” este chiar mai pronunțat aici decât în cazul *misiunii*. Misionarii sunt, prin definiție, cei trimiși de biserici sau agenții misionare pentru a lucra în câmpul unei misiuni. Cuvântul poate căpăta și valoare adjectivală, în expresii precum „mandat misionar” sau „persoană cu zel misionar”. Din nefericire, el a căpătat cu timpul și un iz peiorativ, ca un efect colateral regretabil al marelui avânt misionar ce a caracterizat bisericile din Occident, în secolele XIX și XX. Termenul *misionar* încă evocă imaginea emigrantului occidental

alb, trăind printre băștinașii din țări îndepărtate. Din păcate această imagine persistă în biserici, care ar trebui să cunoască mai mult, printre altele și faptul că deja majoritatea misionarilor transculturali nu o mai formează occidentalii, ci creștinii aparținând bisericilor în continuă creștere din alte părți ale lumii. Drept urmare, multe agenții misionare care încheie parteneriate cu agenții sau biserici de pe restul globului evită folosirea termenului *misionar* tocmai din cauza acestor idei preconcepute, preferând în schimb să-și descrie personalul drept „parteneri de misiune”.

Din cauza frecvenței asocieri a cuvântului *misionar* cu trimiterea și comunicarea transculturală a Evangheliei – mai precis, cu dinamica centrifugă a misiunii – voi evita folosirea acestui termen în legătură cu învățătura Vechiului Testament. În opinia mea (ce nu este unanim acceptată), poporul Israel nu a fost ales de Dumnezeu pentru a trimite misionari la națiunile păgâne. Așa se face că, deși perspectiva mea asupra Vechiului Testament va fi evident misiologică, nu voi vorbi despre „mesajul misionar al Vechiului Testament” (cum se intitulează, de fapt, cartea timpurie și excelentă a lui H.H. Rowley în 1944).² Există multe referințe biblice (atât în Vechiul, cât și în Noul Testament) care ne pot îmbogăți substanțial înțelegerea misiunii în sensul ei larg (acela de misiune a lui Dumnezeu, cu precădere), dar care nu spun nimic despre trimiterea de misionari. Ar părea nepotrivit să descriem acele texte ca fiind „misionare”.³ Din nefericire, până nu de mult cuvântul *misionar* părea a fi singurul adjectiv din limba engleză, derivat din substantivul *misiune*. Totuși, în ultima vreme a început să intre în circulație și un alt derivat.

Misional. *Misional* este un adjectiv ce desemnează ceva legat sau caracterizat de misiune, care are calitățile, atributele sau dinamica misiunii. *Misional* este, în raport cu termenul *misiune*, ceea ce este *ficțional* față de *ficțiune* sau *sacrificial* față de *sacrificiu*. Se poate vorbi despre o citire misională a Exodului, înțelegându-se prin aceasta o interpretare prin care se explorează semnificația scrierii în prezentarea misiunii lui Dumnezeu pentru Israel și restul omenirii și, de asemenea, relevanța scrierii pentru misiunea creștină contemporană. Sau am putea spune că Israel a avut o menire misională în mijlocul națiunilor – înțelegând de aici că identitatea și menirea acestui popor erau date de scopul ultim al lui Dumnezeu de

2 H.H. Rowley, *The Missionary Message of the Old Testament*, Londra, Carey, 1944.

3 Este chiar interesant faptul că expresia *missio Dei* (misiunea lui Dumnezeu) se referea de timpuriu la o trimitere din sânul Sfintei Treimi – anume trimiterea Fiului în lume de către Tatăl și trimiterea Duhului Sfânt de către Tatăl și Fiul. În sensul acesta (pe lângă altele), John Stott vorbește despre „Dumnezeul misionar”; vezi „Dumnezeul nostru este un Dumnezeu misionar”, în John Stott, *The Contemporary Christian*, Downers Grove, IL, IVP, 1992, pp. 321–336.

a binecuvânta toate națiunile. Aș argumenta astfel că rațiunea de a fi a lui Israel a fost una misională, fără a insinua că a avut și un mandat *misionar* de a merge către neamuri (așa cum am putea vorbi despre rolul *misionar* al Bisericii printre națiuni).

Misiologie și misiologic. Misiologia se ocupă cu studiul misiunii. Ea cuprinde cercetările și reflecțiile biblice, teologice, istorice, contemporane și practice pe marginea acestui subiect. În consecință, voi folosi termenul *misiologic* când mă voi referi la un aspect teologic sau filosofic al domeniului. Rămânând la exemplele de mai sus, vom vorbi despre o interpretare misiologică a Exodului, dar nu la fel de corect ar fi să vorbim despre rolul misiologic al lui Israel. Pentru cea din urmă idee, nu s-ar potrivi nici „rol misionar”, nici „rol misiologic”, în schimb construcția „rol misional” ar fi cea mai corectă.

Călătoria ce ne stă în față

Ar fi bine-venite acum câteva precizări privitoare la structura cărții. Revenind la experiența mea, ani de-a rândul am continuat să predau „Bazele biblice ale misiunii”. La un moment dat, am inclus o prelegere introductivă prin care să iau în discuție acea chestiune menționată mai devreme, privitoare la bazele misionale ale Scripturii. Această nevoie s-a ivit și datorită cadrului pe care îl forma cultura teologică de la All Nations Christian College, cultură potrivit căreia orice disciplină trebuia abordată dintr-o perspectivă misiologică. S-a întâmplat că predam și un curs despre Biblie și hermeneutica biblică, așa că era normal să mă întreb cum afectează perspectiva misiologică înțelegerea noastră despre Biblie, procesul formării canonului biblic, premisele și principiile hermeneutice cu care o citim. Gândirea mea începuse a pendula între cele două cursuri făcându-le să se întrepătrundă în mod creativ. Misiologia biblică și hermeneutica biblică păreau a se contopi dând naștere unor idei fascinante.

Dar nevoia de a privi mai stăruitor către o hermeneutică biblică misiologică a apărut și în urma provocării lansate de un coleg dintr-o altă instituție de învățământ. În 1998 eram invitat să susțin prelegerea Laing la London Bible College (LBC, actuala London School of Theology). Mi-am intitulat discursul „«Atunci vor ști că Eu sunt Domnul»: Reflecții misiologice asupra lucrării și mesajului lui Ezechiel”. La acea vreme lucram la comentariul expozitiv al scrierii lui Ezechiel, pentru seria *Bible Speaks Today*, iar prelegerea era o ocazie nimerită de a-mi expune ideile unor critici amicale. Și chiar așa s-a întâmplat.

În intervenția sa, Anthony Billington (lector care predă hermeneutica la LBC), după ce a apreciat conținutul referatului, a pus întrebări legate

de legitimitatea folosirii unui cadru misiologic în interpretarea scrierii lui Ezechiel. Există multe alte cadre în limitele cărora s-a încercat interpretarea acestei scrieri (feminist, psihologic, dispensaționalist etc.). Aceasta nu este neapărat rău, din moment ce fiecare trebuie să aibă un punct de plecare în interpretarea sa. Dar întrebarea lui Billington suna astfel:

Care dintre aceste cadre de interpretare *sunt oneste* în raport cu semnificația textului în contextul lui biblic-teologic și care dintre ele îi distorsionează acea semnificație? Cu alte cuvinte, aplicarea unui cadru hermeneutic în vederea interpretării textului nu este un rău în sine, iar aceste cadre pot face ca textul să ne apară într-o lumină nouă. Întrebarea este ce fel de *control* exercită cadrul asupra textului și dacă textului îi mai rămâne libertatea de a se raporta *critic* la cadrul în care este interpretat.⁴

Provocarea foarte bine-venită lansată de intervenția lui Billington m-a făcut să meditez mai îndelung la ceea ce ar însemna, de fapt, o hermeneutică misiologică a Scripturii, dacă este un cadru de interpretare onest față de text sau, poate, unul care îi distorsionează înțelesul. Aceasta este problema pe care o abordez în Partea I, „Biblia și misiunea”. Obiectivul urmărit în lucrarea de față nu este doar acela de a demonstra (așa cum au făcut mulți alții) că misiunea creștină este întemeiată în totalitate pe Scriptură (chiar dacă în mod deliberat voi acorda mai multă atenție rădăcinilor ei vechi-testamentare, spre deosebire de alte lucrări de specialitate), ci și acela de a dovedi că o teologie temeinică a misiunii lui Dumnezeu oferă un cadru hermeneutic roditor pentru interpretarea întregii Biblii.

În primul capitol voi trece în revistă o serie de pași care au fost deja făcuți în direcția unei hermeneutici misiologice, dar voi și pleda pentru nevoia de a se continua cercetarea în această direcție, dincolo de ce s-a realizat până în prezent. Capitolul 2 conține o prezentare schematică a ceea ce consider că trebuie să cuprindă o hermeneutică misiologică. Dacă toate cadrele hermeneutice ar fi ca niște hărți ale teritoriului delimitat de Scriptură, atunci testul unei hărți este fidelitatea cu care îi redă călătorului imaginea acelui teritoriu, oferindu-i ce vrea și trebuie să știe pentru ca drumeția să aibă rost. Restul cărții analizează măsura în care harta dată de interpretarea Bibliei din perspectiva misiunii lui Dumnezeu împlinește subtitlul acestei cărți, ajutând la înțelegerea metanarațiunii Bibliei.

În cele trei părți care mai rămân din lucrare voi aborda trei dimensiuni fundamentale ale perspectivei vechi-testamentare cu privire la Israel,

4 Fragment din răspunsul scris, dar nepublicat, al lui Anthony Billington la prelegerea Laing pe care am susținut-o la London Bible College, în octombrie 1998.

care sunt fundamentale și pentru percepția de sine a creștinismului în relația sa cu Hristos:

- Dumnezeu misiunii (Partea a II-a)
- Poporul misiunii (Partea a III-a)
- Arena misiunii (Partea a IV-a)

În Partea a II-a voi analiza implicațiile misiologice ale monoteismului biblic. Identitatea, unicitatea și universalitatea lui IHVH, Dumnezeu lui Israel (Capitolul 3), precum și afirmațiile explicite despre Isus pe care le găsim în Noul Testament (Capitolul 4) au implicații semnificative asupra misiunii. De fapt, misiunea creștină ar fi total lipsită de temei în lipsa acestor afirmații biblice despre unicul Dumnezeu viu care binevoiește a Se revela lumii prin Israel și Hristos. Dar nu putem fi onești față de monoteismul biblic fără a-l privi în antiteză cu dumnezeii și idolii făcuți de mâna omului, realitate ce a făcut ca în lumea biblică să curgă o sumedenie de cuvinte și multă cerneală. Conflictul cu idolatria este, întrucâtva, o temă biblică puțin explorată, pe care însă o vom supune unei analize misiologice în Capitolul 5.

În Partea a III-a vom lua în discuție agentul de bază al misiunii lui Dumnezeu, anume poporul lui Dumnezeu. Vom urmări mai întâi traseul Israelului vechi-testamentar, discutând evenimentele în ordinea în care le prezintă narațiunea biblică. Evreii au fost aleși în Avraam, răscumpărați din Egipt, introduși într-o relație de legământ la Sinai și chemați să trăiască o moralitate diferită de a celorlalte națiuni. Fiecare dintre aceste teme are o semnificație misională bogată. Aici vom reflecta la:

- alegere și misiune (Capitolele 6–7)
- răscumpărare și misiune (Capitolele 8–9)
- legământ și misiune (Capitolul 10)
- etică și misiune (Capitolul 11)

În Partea a IV-a vom privi la tabloul mai amplu al întregii lumi – pământ, umanitate, culturi și națiuni. Vom explora mai întâi implicațiile misionale ale însușirii creației de a fi bună și legăturile dintre grija față de creație și misiunea creștină (Capitolul 12). Relația paradoxală dintre demnitatea umană (dată de chipul lui Dumnezeu din om) și depravarea umană (dată de împietrirea noastră în rebeliune față de Dumnezeu) are și ea semnificații misiologice profunde și de aceea va fi studiată în Capitolul 13, în care vom introduce și reflecții privind reacția pe care misiunea trebuie să o manifeste în fața agresivității răului din lume. Literatura de înțelegere este cea mai larg cunoscută la nivel internațional dintre toate scrierile Vechiului Testament și constituie un izvor bogat de idei teologice și misiologice cu privire la culturile lumii. Lumea biblică cuprinde multe națiuni, datorită planului lui Dumnezeu de la Creație. Ce loc ocupă aceste

națiuni în planul răscumpărător al lui Dumnezeu? Perspectiva eshatologică a Vechiului Testament cu privire la națiuni conferă retoricii misionale dimensiuni fascinante. Ea va fi cercetată în Capitolul 14, după care va fi completată cu orizonturile centrifuge ale teologiei și ale practicii misiologice nou-testamentare în Capitolul 15.

O prezentare grafică a conținutului lucrării poate arăta astfel:

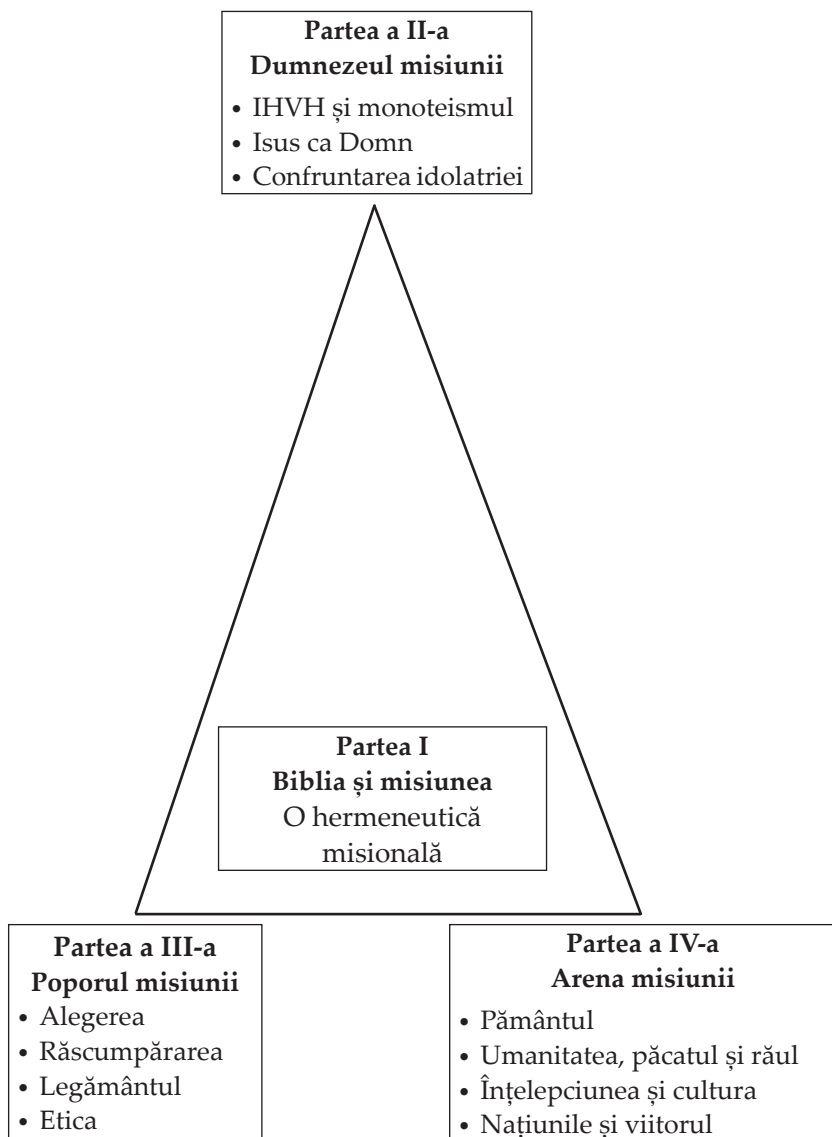

Figura 0.1.

Biblia și misiunea

Misiunea este tema întregii Biblie; am putea vorbi la fel de bine atât despre bazele misionale ale Bibliei, cât și despre bazele biblice ale misiunii. Știu că aceasta este o afirmație îndrăzneță. Nimeni nu se așteaptă și la formularea inversă a unei expresii care începe cu „bazele biblice ale...” Avem, de pildă, bazele biblice ale căsătoriei, dar nu există baze maritale ale Bibliei. Putem găsi bazele biblice ale muncii, dar munca nu reprezintă marea temă a Bibliei. Așadar, nu cumva afirmația mea este cam exagerată sau poate chiar arogantă? Având în vedere marea diversitate tematică a Bibliei și cantitatea uriașă de scriitură academică prin care s-a explorat, atât la modul general, cât și detaliat, tot ce ține de genurile ei literare, paternitate, context, ideologie, data scrierii, editarea și istoria tuturor documentelor sale, se mai poate spune, în aceste condiții, că întreaga Biblie vorbește despre o temă anume?

În susținerea afirmației mele, găsesc o oarece încurajare în cuvintele lui Hristos cel înviat din Luca 24.¹ Mai întâi, de față cu cei doi ucenici de pe drumul Emausului și apoi, pentru toți ucenicii, Isus S-a prezentat pe Sine ca fiind Mesia – centrul întregului canon al Scripturilor iudaice, pe care noi azi îl numim Vechiul Testament (v. 27, 44). De fapt, noi suntem obișnuiți să vorbim despre miezul cristologic al Scripturii. Pentru creștini, întreaga Biblie gravitează în jurul persoanei lui Hristos.

Însă Isus a mers dincolo de centralitatea *mesianismului* în Scripturile Vechiului Testament, ajungând la caracterul *misional* al întregului canon.²

1 Textul a fost folosit ca punct de plecare și pentru dezvoltarea unei teologii a misiunii de către Henry C. Goerner, *Thus It Is Written*, Nashville, TN, Broadman, 1971.

2 Folosirea termenului *misional* în loc de *misiologic* este mai potrivită aici, în lumina definițiilor date în Introducere (p. 18–21), mai ales că Isus a făcut mai mult decât

Atunci le-a deschis mintea, ca să înțeleagă Scripturile. Și le-a zis: „Așa este scris și așa trebuia să pătimească Hristos și să învieze a treia zi dintre cei morți. Și să se propovăduiască tuturor neamurilor, în Numele Lui, pocăința și iertarea păcatelor, începând din Ierusalim. Voi sunteți martori ai acestor lucruri” (Luca 24:45–48).

Întregul paragraf stă sub semnul expresiei „așa este scris”. Luca nu menționează niciun verset din Vechiul Testament pe care Isus să-l fi citat, dar se precizează clar că misiunea de a le predica națiunilor pocăința și iertarea în numele Lui este în acord cu ce „este scris”. S-ar putea înțelege din spusele Sale faptul că Scripturile, în ansamblul lor (pe care noi le numim azi Vechiul Testament), au drept centru și împlinire atât viața, moartea și învierea lui Mesia, cât și misiunea printre națiuni, care decurge din evenimentul „Hristos”.³ Luca ne spune că prin aceste cuvinte Isus „le-a deschis mintea, ca să înțeleagă Scripturile” sau, altfel spus, El le oferea orientare hermeneutică și un plan de lucru. Trebuia ca ucenicii Hristosului răstignit și înviat să citească Scripturile în chip *mesianic* și *misional*.

Apostolul Pavel, deși nu a fost prezent la acel curs de hermeneutică a Vechiului Testament în ziua Învierii, și-a dat bine seama că întâlnirea sa cu Isus cel înviat și recunoașterea Lui ca Mesia și Domn i-au transformat (lui Pavel) radical modul de a interpreta Scripturile. Hermeneutica sa căpătase același centru bidimensional. Apărându-se înaintea lui Festus, el declara: „am mărturisit înaintea celor mici și celor mari, fără să mă depărtez cu nimic de la ce au spus prorocii și Moise că are să se întâmple; și anume că Hristosul trebuie să pătimească și că, după ce va fi Cel dintâi din învierea morților, va vesti lumină *norodului și neamurilor*” (Fapte 26:22–23, s.n.). Această înțelegere bipolară a Scripturilor a definit statutul lui Pavel de apostol al lui Mesia printre păgâni.

Ar trebui, totuși, să recunoaștem cu onestitate că, de-a lungul secolelor, creștinii au ajuns să stăpânească bine interpretarea mesianică a Vechiului Testament, dar s-au dovedit stângaci (uneori chiar miopi) când a fost vorba să-i dea și interpretarea misională. Citim Vechiul Testament în lumină mesianică sau cristologică; aceasta înseamnă că găsim în el o întreagă teologie și eshatologie împlinite în Isus din Nazaret. Procedând astfel nu

să aducă o lumină nouă în interpretarea Scripturilor; El i-a trimis efectiv pe ucenici la misiune, interpretarea Sa mandatându-i pentru aceasta: „... să se propovăduiască”, „voi sunteți martori...”.

3 Folosesc aici termenul „Mesia” ca pe un titlu generic ce reprezintă întreaga varietate a termenilor vechi-testamentari folosiți pentru descrierea celui prin care IHVH va aduce la îndeplinire mult-așteptata răscumpărare și restaurare a lui Israel, cu toate că „Mesia”, ca termen ebraic, nu este folosit în Vechiul Testament ca titlu al Răscumpărătorului ce are să vină (probabil cu excepția textului din Dan. 9:25).

facem decât să urmărim exemplul Său, pe cel al primilor Săi adepți și pe al scriitorilor evangheliilor. N-am reușit, însă, cel mai adesea, să depășim satisfacția mărunță de a mai ochi câte o așa-zisă prezicere mesianică care „s-a împlinit”. Am eșuat în acest mod pentru că nu am înțeles semnificația *misională* a conceptului de *Mesia*.

Mesia era personajul făgăduit, care avea să-Și asume personal identitatea și misiunea lui Israel, în calitate de reprezentant, Rege, Conducător și Mântuitor al acestui popor. Prin Mesia, ca Uns al Său, IHVH,⁴ Dumnezeu lui Israel, va împlini tot planul Său cu privire la poporul ales. Dar care era acea misiune a lui Israel? Nimic mai puțin decât a fi „lumina neamurilor”, agentul prin care binecuvântarea răscumpărării ajunge la națiunile pământului, așa cum a fost făgăduită de la început prin legământul avraamic. Aceasta pentru că Dumnezeu lui Israel este și Dumnezeu creator al întregii lumi.

De aceea, prin Mesia, Dumnezeu lui Israel va împlini și ceea ce a plănit cu privire la națiuni. Răscumpărarea și restaurarea eshatologică a lui Israel va avea drept urmare primirea națiunilor. Însemnătatea recunoașterii lui Isus ca Mesia presupune și recunoașterea rolului Său în misiunea lui Dumnezeu pentru Israel, pentru binecuvântarea tuturor națiunilor. Așadar, o citire mesianică a Vechiului Testament trebuie să conducă la o interpretare misională, legătură pe care și Isus o face în Luca 24.

Cunoaștem că *centrul cristologic al Bibliei* are implicații multiple – unele directe, altele indirecte. Dacă afirmăm că Biblia este o carte „despre Hristos”, nu înseamnă (sau, cel puțin, n-ar trebui să însemne) că vom încerca, printr-un exercițiu de imaginație, să-L găsim pe Isus din Nazaret în fiecare verset. Ce vrem să spunem este că persoana și lucrarea lui Isus formează cheia hermeneutică prin care noi, creștinii, explicăm orice text din ambele testamente. Hristos ne oferă matricea hermeneutică pentru citirea întregii Biblii.

Același lucru poate fi spus cu privire la *centrul misiologic al Bibliei*. A spune că toată Biblia este „despre misiune” nu înseamnă că încercăm să găsim referiri la evanghelizare în fiecare verset, ci avem în vedere ceva mai profund și mai cuprinzător cu privire la Biblie. Abordând Biblia misiologic, luăm în considerare:

- scopul pentru care există Biblia
- Dumnezeu pe care Biblia ni-L revelează

4 Tetragrama divină care definește numele cel mai sacru al Dumnezeirii la evrei. Era redat doar prin consoane pentru că nu era permis a fi rostit, fiind înlocuit în rostire cu *Adonai*. Folosit frecvent în acest volum, cu grafia preluată din *Enciclopedia iudaismului*, București, Hasefer, 2006 (n.ed.).

- poporul ale cărui identitate și misiune Biblia ne cheamă să le împărtășim
- narațiunea biblică despre relația lui Dumnezeu cu poporul Său, ba chiar cu întreaga lume și cu destinul acesteia

Aceasta este o narațiune care cuprinde trecutul, prezentul și viitorul, „viața, universul și toate celelalte”. Există o relație cât se poate de strânsă între narațiunea biblică în ansamblu și ceea ce numim misiune biblică. În încercarea de a articula o hermeneutică misională, trebuie să ne punem întrebarea: Este posibilă, este justă, este benefică pentru creștini interpretarea Bibliei din perspectivă misională și ce se întâmplă atunci când adoptăm o asemenea interpretare? Putem lua misiunea ca matrice hermeneutică pentru înțelegerea Bibliei în ansamblul ei?

Înainte de a schița, în Capitolul 2, o abordare care ar răspunde afirmativ la întrebările de mai sus, vom privi în Capitolul 1 la câteva moduri în care literatura contemporană prezintă relația dintre Biblie și misiune – moduri legitime, care au însemnătatea lor, dar care nu par a se potrivi cu ceea ce gândesc eu a fi o abordare misională cuprinzătoare a hermeneuticii biblice. În Capitolul 1, așadar, vom prezenta câteva etape necesare în căutarea unei hermeneutici misionale, etape care, socotesc eu, ar trebui depășite.

CAPITOLUL 1

În căutarea unei hermeneutici misionale

S-au scris mai mult decât suficiente cărți prin care sunt statornicite fundamentele biblice ale misiunii creștine. Totuși, nu toate sunt de aceeași ținută. Unele nu sunt decât broșuri pentru cei implicați deja, nefăcând altceva decât să ofere temeiul sarcinii căreia atât autorul, cât și cititorul îi sunt devotați. Unii autori nu acordă defel atenție cercetării științifice, alții, dimpotrivă, poate că îi acordă prea multă. O situație mai nefericită, în care se prezintă cele mai multe dintre materiale, este aceea în care Vechiul Testament – cea mai voluminoasă parte a Bibliei – este abordat superficial. Ceea ce se urmărește însă prin scrierea lor este limpede: găsirea unor temeiuri biblice solide, care să dea greutate lucrării misionare a Bisericii. Sunt vizați fie cei deja antrenați într-o asemenea activitate, care trebuie încurajați și asigurați de temeinicia biblică a lucrării lor, fie cei care încă nu participă la misiunea creștină și care trebuie motivați s-o facă, eventual avertizați că ignoră niște imperative biblice cardinale.

Dincolo de „bazele biblice ale misiunii”

O apologetică biblică a misiunii. O astfel de scriere, ce s-ar putea intitula „O apologetică biblică a misiunii”, este de mare însemnătate. Dacă Biserica ar ajunge vreodată la concluzia că tot efortul ei misionar de două mii de ani nu este chiar atât de legitim din punct de vedere biblic, constatarea ar fi devastatoare. Or, din când în când, s-au făcut auzite voci care tocmai așa ceva au susținut. Pentru a combate asemenea (pretinse) argumentații biblic-teologice, prin care se susținea că nu li se cere chiar tuturor credincioșilor creștini să participe la misiunea Bisericii printre națiuni,